Бары дойдулар пролетарыйдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөҥүөк ороҥуоннаах комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын ороҥуоннаах Советын органа
Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 4-с сыла.

№ 61 (319)
Атырдьах ыйын
2 күнэ
1957 сыл.
Бэтинсэ

Сыаната 10 харчы

Киэһээҥҥи оскуоланы ғаһыахха

Ороҥуон кинигэр орто оскуоланы бүтэрбэтэх үгүс ыччаттар тэрилтэлэргэ үлэлиилэр. Кинилэр үлэлии-үлэлии киэһээҥҥи оскуолаҕа үөрэнэн ситии-хотуу аттестатын ылыах-тарын баҕараллар.

Ыччаттар үтүө баҕарыылларын учуоттаан, киэһээҥҥи орто оскуоланы аһарга боппуруоһу туруорсуохха.

А. Захарова.

Москватаабы фестиваль туһунан атын дойдулар деятеллэрин этиилэрэ

Ыччаттар уонна студеннар Москваҕа буолар бүтүн аан дойдутааҕы VI фестиваллара бары дойдулар ыччаттарын доҕордоһуутун, хардарыта өйдөһүүтүн, эйэни бөҕөргөтүүгэ сүгкэн оруолланыа диэн эрэллээхтик этиэххэ сөп.

Москватаабы фестиваль доҕордоһуу акылаатыгар өссө бипир тирэх тааһы ууруо, ити акылаакка тирэҕирэн норуоттар бэйэлэрин сибээстэһиилэрин, биргэ үлэлээһиннэрин бөҕөргөтүөхтэрэ, сайыннарыахтара, эйэ иһин охсуһуохтара.

ГО МО-ЖО,
Китай Народнай Республикатын Наукаларын академиятын Президена.

* * *

Биһиги норуоттарга куттал суох буолуутун уонна эйэни чөлүнэн хаалларар, бөҕөргөтөр иһин охсуһуу иннибитигэр турар ордук суолталаах, саамай ытык сорук буолбут үйэтигэр олоробут. Москваҕа буолаары турар Бүтүн аан дойдутааҕы фестиваль ити охсуһууга сүгкэн кылаат буоларыгар эрэнэбин. Фестивалга Бүтүн аан дойду араас итэҕэллээх, расалаах, нациялаах уонна политическай эрэнилээх эдэр дьоннорун представителлэрэ кэлиэхтэрэ.

Мин фестиваль бары кыттыылаахтарыгар бэйэм таптал-быын уонна алгыспын ыытабын. Мин фестиваль улахан ситиһиилээхтик барарыгар баҕарабын.

САЙФУДДИН КИТЧЛУ,
Эйэ Бүтүн Индиятаабы Советын Председателэ.

* * *

Ыччат Бүтүн аан дойдутааҕы көрсүһүүтэ—олус туһалаах дьыала. Билиҥҥи биримэҕэ бу көрсүһүү олус улахан оруолланыан сөп. Мин аан дойдутааҕы бары фестиваллары болҕомтолоохтук кэтээн көрөбүн. Москватаабы көрсүһүүгэ ордук элбэх ыччат представителлэрэ кэлиэхтэрэ диэн этиэх туустаахпын. Бары дойдулар ыччаттара эйэ уонна доҕордоһуу быһыытыгар-майгытыгар ордук ыкса билсиһэр туһугар мустуохтара.

ПОЛЬ РОБСОН,
Эйэ Бүтүн аан дойдутааҕы Советын чилиэнэ, ырыаһыт.

* * *

Народтар сыһыаннаһыларыгар олус элбэх иэмэ-дьаама суох уонна тэйсиилээх быһыыны киллэрэр улахан дьоҥҥо аан дойду ыччата, Москваҕа эйэ уонна доҕордоһуу быһыытыгар-майгытыгар мустан, үтүө холбуру көрдөрүө диэн мин эрэнэбин. Араас дойдулар дьонноро үтүө санаалаах, үчүгэй доҕоттор буолуохтарын сөп уонна буолуохтаахтар, эдэр дьон ону көрдөрүөхтэрэ.

ХЕРЛУФ БИДСТРУП,
Дания художника.

* * *

Москваҕа буолуохтаах VI фестиваль ситиһиилээх буоларыгар мин истиҥник баҕарабын. Бүтүн аан дойду ыччата доҕордоһорун уонна эйэни ситиһиҥҥэ фестивалы сүгкэн суолталаах төһүүнэн ааҕабын, ону тэҥэ кинини спорт дьиҥнээх бырааһыныыгынан ааҕабын.

ЭЛЬСА СЕТЕЛИЧ,
Ууга харбааһыҥҥа Уругвай экс-чемпионката.

* * *

Фестиваль олус быһаарыылаах, бүттүүн демонстрация буолуо, онно биэс континентан бэһиэннэриттэн бэрт үгүс ахсааннаах уолаттар уонна кыргыттар кыттыахтара, фестивалтан фестивалга барыыга үүнүү, баара олус дьэҥкэтик көстөр, онон бу фестиваль уота суох сэрии режиссердарын спэрдээхтик дьиксиннэрэр. Дьэ онон бу да сырыыга урукку бипир куомуннаахтар аан дойду ыччатын муҥ саатар сороҕун Москваҕа буолар Бүтүн аан дойдутааҕы VI фестивалга кытыннарбат туһугар бары күүһүнэн мэһэйдэһэргэ холбоһоллоро адьас дьиибэргэниэт. Кинилэр аһаҕастык эбэтэр кистээн төҕөр-атахтыыр ньымалары туттан мээнэннэн итини ситиһиэхпит диэн бэйэлэрин албыннаныахтара. Бүтүн сир шарын ыччата бэйэтин күүһүн өйдөөтө. Кини эйэни көмүскээн туран олоҕу, үтүө дьулууру, кэнэҕэски кэскили көмүскүүр кини культура уонна цивилизация кэскилин көмүскүүр.

ЧЕЗАР ПЕТРЕСКУ,
Румыния Наукаларын академиятын академига.

ССРС-ка маҥнайгы массыына-трактор станцията

1927 сыллааҕа Одесскай уобалас Березовскай ороҥуоннаах Шевченко аатынан совхозка тракторнай этэрээт тэриллэн, дьаданы уонна орто баайынайдар сирдэрин оҥорбута. Массыына-тракторнай этэрээт маҥнайгы дьылыттан улахан ситиһиилээхтик үлэлээбитэ.

Шевченко аатынан совхоз тыа хаһаайыстыбатын холбоһуктаһыгыгар опытын сүгкэн суолтатын партия XV съезһэ бэлиэтээбитэ.

1928 сыллааҕа Шевченко аатынан совхозка тирэҕирэн биһиги дойдубутугар аан маҥнайгы массыына-тракторстанцията тэриллибитэ. Станция коллектива «Фордзон» диэн маркалаах, кыра күүстээх баара-суоҕа 10 тракторынан үлэтин саҕалаабыта.

Билигин Шевченко аатынан көрдөрүүлээх МТС дойдуга бипир бөдөҥ станцыянан аатырар. Кини 45 тыһыынча гектар ыһыы сирдээх, 11 колхозка үлэлиир. МТС-ка 113 трактор, 104 комбайн, бэйэбит дойдубутугар оҥоһуллубут сүүһүнэн араас массыыналар бааллар. МТС үлэһиттэрэ баай техника көмөтүнэн сыл ахсын өлгөм үүнүүнү ылаллар. Ааспыт сайын механизатордар бэйэлэрэ үлэлиир колхозтарын зонатыгар хас биирдии гектартан 21 центнер сиэмэни, 22 центнер просоны, 17-лии центнер подсолнечнигы ылбыттара. Колхозтарга биирдии ынах ортотунан 2937 килограмм үүтү биэрэр. МТС зонатын колхозтарын уонсай дохуоттара ааспыт дьылга 43 мөлүйүөн солкуобайтан ордубута.

Шевченко аатынан МТС-ка саҥа приборданан хаачыллыбыт агрометеорологическай станция баар. Манна эльбэх чинчийиилэри ыытан, күнү-дьылы биллэрэр. Механизатордар культуралара, олохторо-дьаһахтара сыллата туспан иһэр. МТС үлэһиттэрэ туспаҕай оҥоһуулаах дьиэлэргэ олороллор. Олорор дьиэлэри тутуу быйыл эмиэ ыытыллар. Манна 8 тыһыынча бөдөҥ кинигэлээх библиотекалаах кулуун үлэлиир. Библиотека 300-тэн тахса бастайаннай ааҕааччылаах.

СНИМОККА: (үөһэ) Шевченко аатынан МТС-ны төрүттээбит тракторнай этэрээт 1927 сыллааҕа үлэлии бараары турара (1928 сыллааҕы снимок).

(Аллара) 1957 сыллааҕа Шевченко аатынан МТС уһаайбатын уонсай көстүүтэ.

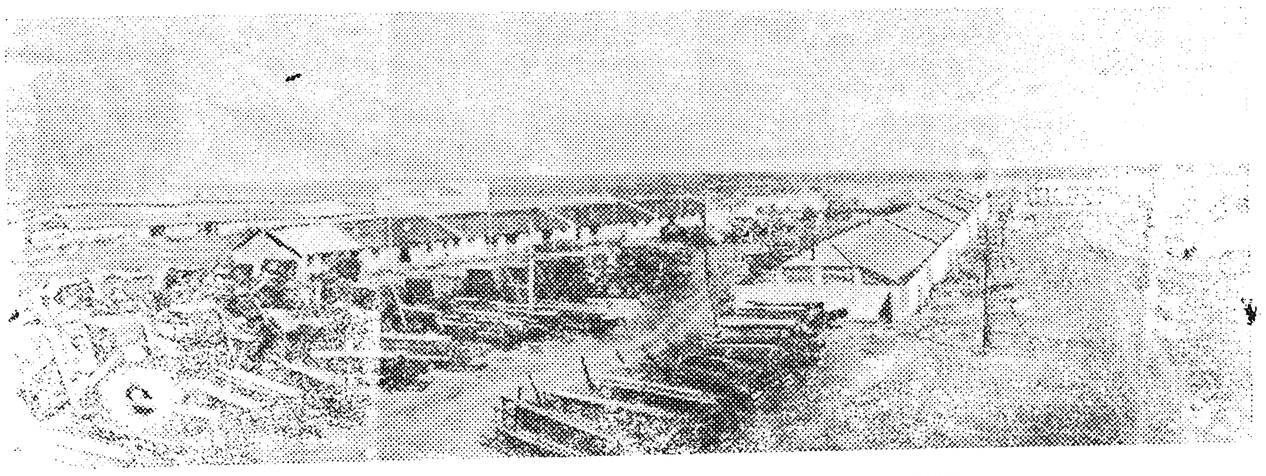

Сайыҥҥы кэмҥэ үүтү ылыыны үксэтиэҕиҥ

Партия уонна правительство нэһилиэннэрэ бипир киһитигэр тиксэр эти, арыыны, үүтү ылыыга чугастааҕы сыллар иһэриҥэр XXIII сиэрдэ туруорбут соруктарын биһиги ороҥуоммут үлэһиттэрэ истиҥник биһирээн көрүстүлэр. Үүтү ылыыны мунутуурдук үксэтэр, сүөһүнү үчүгэйдик уотар, аһылык бөҕө базатын тэриллэр саамай табыгастаах кэмиэн сайыҥҥы бириэмэ буолар. Ол иннитэн нэһилиэктэр, колхозтар салаайааччылара, партийнай тэрилтэлэр бу дьыалаҕа үһулуччу болҕомтолорун уруохтаахтар.

Ороҥуон ынахтаах колхозтара үүт ыамын былааныын бу сыл бастакы аҥаарыгар ырааҕынан толорботулар. «Эйэ», «Ленин суола» колхозтар сыл саҕаланыаҕыттан ылата баара-суоҕа 250-нуу литрэ үүтү хас биирдии ынахтарыттан ыан ыллылар.

Быйылгы сылга колхозтар иннилэриҥэр хас биирдии ыанар ынахтан 650 литртэн итэҕэһэ суох үүтү ыан ылар сорук турар. Бу соругу толорор кыахтар колхозтарга толору бааллар, онуоха кылаабынайа, ынахтары мэччитиини табатык тэрийиэххэ, эбии аһылыгынан аһатыыны хааччыйыахха наада.

Былырыыҥҥы алҕастарыттан сорох колхозтар салаайааччылара бэйэлэриин үлэлэриҥэр быйыл сөптөөх түмүгү ситэ оҥосто иликтэр. «Победа» колхозка хонтуруол суоҕуттан ыамнар көтүтүллүүлэрэ, ынахтар уолуулара салгыы таһаарыллаллар. Көрүү-харайыы мөлтөҕүттэн ньирэйдэр дьүдьэйбиттэр, үүтү ыан ылыы ааспыт сыллааҕар 2,5 төгүлүнэн намтатыллыбыт.

Колхозтар салаайааччылара, тыа хаһаайыстыбатын специалистара, партийнай, комсомольскай тэрилтэлэр үүт ыамын үрдэтиҥэ, сүөһүлэри үчүгэйдик көрүүгэ-харайыыга, онон уойуулаах буолуулларын хааччыйыыга, наадалаах дьаһаллары ылар, сүөһүттэн ылыллар эт, үүт, арыы бородуукта суйаларын элбэтии сайыҥҥы мэччирэҥи табатык туһаныллартан тулуктааҕын бары колхозтаахтарга кинэҥник өйдөтөр, сүөсүһүттэр социалистическай куоталаһыыларын кинэҥник тэнитэр, үүтү, эти, арыыны үрдэтиҥэ тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин, интеллигенция күүһүн түмэ тардар соруктаахтар.

Депутат суруга

„Победа“ колхозка үүтү ыама тоҕо намыһаҕый?

Нэһилиэнньэ бөрө кө̄ннүгэр тиксэр эти, арыыны уонна үүтү ылыыга чугастааҕы сылларга Америка холбоһуктаах Штаттарын ситэргэ уонна аһара түһэргэ Партия уонна Правительство колхозтаах бааһынай иннигэр дьоһуннаах соругу туруорда.

Хомойуох иһин ити көрдөбүллэри толоруурга «Победа» колхоз ынах сүөһүнү ииттээччилэрэ ыраах ааҕынан эппиэттээбэттик үлэлиилэрин ыйар наадалаах.

Колхоз сүөсүһүттэрэ сылга хас биирдии ынахтан 750-нуу литрэ ылыахтаахтарын оннугар 9 ый устатыгар баара-суоҕа 62-лии литрэ үүтү ыан ыллылар.

Сүөһүттэн аһы-үөлү ылыыга намыһах көрдөрүү сүрүн бириччиннэтэ туохханый? Туох ханнык иннинэ ынахтары көрүүгэ харайыыга, үүт ыамыгар эппиэтэ суох сыһыанна-һыы таһаарыллыбыт.

Быйыл ынахтар төрүөхтэриттэн ылата биирдэ да хонтуруолунай ыамнар ыытыллыбатахтар. Ыанньыксыт таб. И. Христофорова хонтуруол суоҕуттан ыамы хастыы да күнүнэн көтүтэлээбит. Сорох ыанньыксыттар ынахтары «эмийдэрэ кытаанах», ардыгар «тэбиктэрэ бэрт» диэн эҥин араас бириччиннэлэриннэн ыам кэмин көтүтэлээһини таһаартаабыттар.

Колхозка ынахтар эмийдэрин массажталаһын олохтоммот. Ыанньыксыттар күҥгэ ыамы үстэ эбэтэр биирдэ ыытан бараннар, сурунаалга иккилиитэ ыаммыт курдук суруйбуттар.

Кумаар үгүстүк түһэр кө̄ннэригэр түптэлээһини оҥоруу ыытыллыбат. Ынахтары ыһыҥҥа кытаанах режим олохтонуллубат.

Ынаҕы иитиигэ, кинилэн бородууксуйаны ылыыга көрдөбүл намыһаҕыттан түөрт ыанар ынах уолбут, биир ынах уолан эрэр, түөрт ынах кытараабыт. Ынахтартан үүтү ылыы ааспыт сыллаҕар икки аҥаар төгүлүнэн таҥнары түспүт. Көрүү-харайыы мөлтөҕүттэн биир ыанар ынах бурдук хомуогун сиэн иһэ үллэн өлбүт. Ньирэйдэр туруктара мөлтөх.

«Победа» колхоз правлениета уонна Сухаана нэһилиэгин Совета сүөһү иитиитигэр таһаарыллыбыт итэҕэстэри түргэнник туоратыыга дьаһаллары ылыах тустаах.

А. Христофоров,
Сухаана нэһилиэгин
Советын депутата.

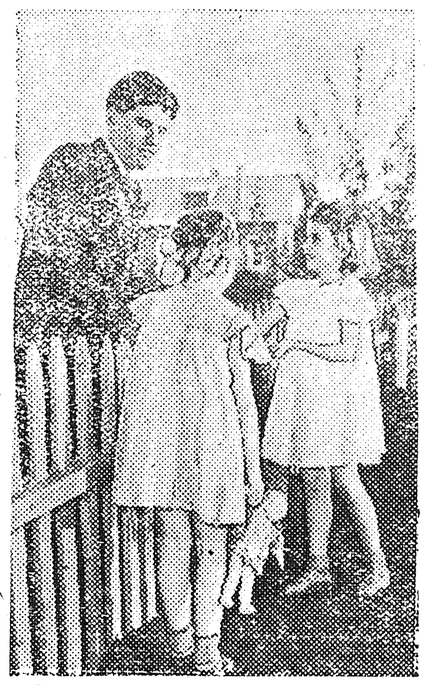

Ворошиловградкай уобалас. «Центросоюз» 6 №-дээх шахтатыгар үрдүк таһаарыылаах үлэтинэн «Горняк» комбайн машиниһа В. И. Буравлев аатырар. Кини комбайнынан ыйга 10 тыһыынча тонна чоҕу хастоон Донбасска саамай үрдүк көрдөрүүнү ситистэ. Буравлев бириҥээдэтин чилиэннэрэ кэнники биэс сылга 55 эшелоннан тахса оттугу хостоотулар.

Ийэ дойду шахтер бэриниилээх үлэтин үрдүктүк сыанналаата: ССРС Верховнай Советын Президиума киниэхэ Социалистическай Үлэ Геройун аатын иҥэрдэ.

СНИМОККА: В. И. Буравлев үлэтиттэн кэлэрин кини кыргыттара Юля уонна Светлана өрсөллөрө көстөр.

Р. Азрпель фотота.
ССТА фотохрониката.

А. Кондратьев.

Сиэркилэ уонна Кырасаабысса

(Үгэ)

Уоланнарга хайҕаппыт
кыһыл кырасаабысса
Кыҥнайан олорон
кыҥаһа-кыҥаһа,
Киэһээҥи кроми
кэмэ суох биһиннэ,
Күндү маастары
астына сотунна.
Үс суоллаах дукуунан
кичэнэн ыһынна,
Биир харыс үрдүктээх
хобулук үрдүгэр
Куба кыыл кэриэтэ
долгуччу эргийдэ.
Таһынан дайбанан
хааман хантайда,
Биилинэн мускуллан
быһыытын туһсарда.
Бэйэтэ бэрдинэн
мунутуу астына,
Оҥоһуу суһуоҕун
өрүтэ аннынна.
Оонньууга бараары
сиэркилэ иннигэр
Күлүгүн көрүнэ
киэмсийэн үктэнэр.
Көрбүтэ түктэри —
түүллээҕи хартыына:
Хап-хара кырааска
хааһыттан халыйбыт,
Кып-кыһыл кырааска
уоһуттан чаалыйбыт,
Буудара киэргэлэ
хомуокка уларыйбыт,
Оҥоһуу куудара
сиҥирэн налбыйбыт.
Кыыс оҕо атааҕа
хараҕа ууламмыт,
Кинҥээх аттаааҕа
сиэркилэни сырбаппыт.
Уонунан үлтүркэй,
сиэркилэ буоланнар
Наара суох муоданы
олуулуу сыппыттар.
Күн уотун күлүмүн
түһэрэн ыланнар,
Сатыра кыымынан
сандаара сыппыттар.

* * *

Сирэйиҥ, хараҕыҥ
хаанньары барбыта —
Сиэркилэ сыыһата,
буруйа буолбатах.
Сөптөөҕү ыйааччы
критик саҥата
Салгыын, уу кэриэтэ
олоххо наадалаах.

Дьиэ хаһаайкаларыгар сүбэ

Оҕо тоҕо бириинчик буоларый?

Сорох төрөппүттэр оҕолорун олус атаах гына иитэллэр. Ол оҕоҕо да, төрөппүттэргэ да улахан буортулаах, эрэйдээх. Атаах оҕо туохха да сөп буолбат, араахынайы көрдүү-көрдүү, онон-манан сылтанан кыҥкыйдыыр, ытыыр. Сорох оҕо үчүгэйдик да иитилиннэр, арыт бириинчиктиир.

Оҕо бириинчиктиирин биричиннэлэрэ араас буолар. Кини ыалдьан баран, туга да ыалдьарын билбэккэ, эбэтэр олус эрэйдэнэн уонна кини доруобуйата куһаҕаныгар ким эрэ буруйдаах курдук санаан, ытыыр соҥуур. Ыалдьан баран үтүөрбүт оҕо күүһэ-уоҕа урукку чөлүгэр түһэ илигиттэн, тугу эмэ оҥороору гына-гына кыайбатыттан - хоппотуттан эмиэ кыйаханар. Бу түбэлтэлэргэ оҕо ытаабатын ситиһиэххэ. Кини ону-маны өйдүүр буоллаҕына, кистээн, оонньотон сааратыахха, врачка эмтэтиэххэ.

Онтон улаханнык ыалдьыбыт оҕо оронҥо сытыан баҕарбатыттан эмиэ эрэйдэнэр, Маннык түбэлтэҕэ оҕону оронҥо сытыаран тугунан эмэ саататарга, көрдөөх-нардаах кэпсээннэри кэпсиргэ кыһаныахха наада.

Сорох оҕо, олус сылайдаҕына, утуйар кэмин аһардаҕына, араастаан эгэлгэлэнэр. Оччоҕо салгыҥа күүлэйдэтиэххэ, суунарыахха, ыллаан иһитиннэриэххэ, чэпчэкитик өйдөөр остуоруйаны кэпсиэххэ сөп. Бу үөһээ этиллибит түбэлтэлэргэ оҕону накаастыыр, буруйдуур букатын сатаммат. Хата, оҕону бириэмэтигэр эмтэтиэххэ, киниэхэ сыныьалаҥ усулуобуйаны тэрийиэххэ, наадыйыытын, көрдөһүүтүн сөптөөҕүнэн көрөн толоруохха наада. Оҕо олус сылайбатын наадатыгар, халбаҥнаабат режими тутуһуннарыллар. Оччоҕо кини биир кэмнэ утуйарга, аһыырга, оонньуурга, күүлэйдииргэ, үлэлииргэ үөрэнэр. Оҕо сааһыгар, сайдыытыгар, кыаҕар сөп түбэһиннэрэн дьиэ үлэтигэр, кыратык да буоллар көмөлөһүөхтээх.

Бу көрдөбүлү толорбот төрөппүттэр үгүс буолаллар. Кинилэр коммунизм эдэр туталаччыларын иитиигэ толкуйдаахтык сыһыаннаспаттар, оҕолору олус атаахтаталлар. Оҕо көрдөөтөҕүн аайы, олус элбэх саҥаттан саҥа оонньууру, үчүгэйтэн-үчүгэй таҥаһы, миннньигэстэн-миннньигэс аһы биэрэ сатыыллар. Ол иһин оҕо эгэлгэлэнэ үөрэнэн хаалар. Кини дьонноро этэллэрин үксүгэр ылыммат. Биирдэн-биири, саҥаттан-саҥаны көрдүүр, саҥаны биэрдэхтэринэ сирбитин ылар.

Биһиги бөрө Шура диэн алта саастаах кыыһы билэбит. Кини дьонугар соҕотох оҕо. Кини тугу көрдүүрүн дьоно барытын толоро сатыыллар. Оттон Шура дьоннорун олус эрэйдиир. Ийэтэ тугу да гыныан булбат. «Кини биир баҕатын толордохпуна, атыны көрдүүр, көрдөөбүтүн хайаан да толорторор, биһиги көрдөһүүбүтүн, куттааһыммытын, накаастааһыммытын ылыммат»,—диэн кэпсиир. Оттон биэс саастаах Люда детсадка олус үчүгэйдик сылдьар, иитээччитин тылын барытын толорор. Оттон дьиэтигэр кэллэҕинэ олус бириинчиктиир. Ийэтэ наһаа атаахтатар. Кини түүн 11 чааска шоколад, кэмпиэт атыылаһа кыһыҥҥы да тымныыга, хараҥаҕа маҕаһыыҥҥа сүүрэр. Маннык иитиллэр оҕолор дьонноро «оҕобутун араахынай үчүгэй аһынан аһата сатыыбыт да, сиэбэт» диэн үгсэргиллэр. Ити бириинчиктээһин оҕону атаахтатыыттан тахсар.

Оҕоҕо сонунтан-сонун, миннньигэстэн-миннньигэс ас наадата суох. Киниэхэ доруобуйатыгар туһалаах, амтаннаах ас баар буолара, сөбүнэн көрөн уларыйара эрэ наада.

Олус элбэх оонньуурдаах уонна киһи аралдьыта үөрэппит оҕото сатаан оонньообатуттан, атыны көрдүүрүттэн, киһи аралдьытарын күүтэриттэн эмиэ бириинчиктиир. Ол иһин оҕоҕо олус элбэх оонньуур наадата суох. Оҕоҕо бэйэтэ оонньообут оонньуурун хомуйтара үөрэтиллиэхтээх.

Сорох төрөппүттэр биир оҕону олус таптыыллар, оттон атыннарын таптаабаттар, куруутун мөҥөллөр, таһыйаллар даҕаны. Иккис оҕо итиннник атаҕастанарын билэр, санаарыыр, кыыһырар. Мэлдьи атаҕастанар оҕо кэнники өһөс буола үөрэнэр. Оҕолору бинр тэҥнник аһатыахха-сиэтиэххэ, көрүоххэ-харайыахха.

Оҕо бириинчиктээн ытаан-соҥоон тугу да ситиһиэ суоҕун өйдөтөр көмөлөөх. Сорох түбэлтэҕэ билбэтэх-көрбөтөх курдук туттуохха сөп. Кини тоҕо бириинчиктиирин билэн, ол биричиннэтин туоратарга кыһанар ордук үчүгэй. Бириинчиктиир бириэмэтигэр кинини атын оонньуурунан, кэпсээнинэн, үлэнэн аралдьытар эмиэ туһалаах. Оҕо бэйэтэ бэйэтигэр үлэни, оонньууру булунар гына үөрэнэрэ төрөппүттэригэр эрэйэ суох буолар.

Бу этиллибиттэри сөптөөхтүк туһаныахха, оҕо бириинчиктиирин тохтотуохха наада. Оҕону—коммунизм эдэр тутааччыларын иитии государственнай суолталаах сорук. Маныаха болҕомтолоохтук сыһыаннаһыахха.

Л. Корнилова,
М. Захарова,
учууталар.

Редактор э. т. Ф. М. МИХАЙЛОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөнүөк оройуона. Редакцияҕа киирэр сурукка араспааннаны, ааты, аҕа аатын толору суруллуохтаах.

Заказ № 319 Оленекская районная типография. Тираж 400.